

Initiativärende mot statssekreteraren i Statsrådsberedningen

Bakgrund m.m.

Regeringen tillkallade i januari 2005 en kommission med uppgift att bl.a. utvärdera samhällets förmåga att hantera de påfrestningar som naturkatastrofen i Asien den 26 december 2004 inneburit och att klargöra på vilket sätt de erfarenheterna kunde tas till vara. Kommissionen, 2005 års katastrofkommission, överlämnade den 1 december 2005 sin huvudrapport (SOU 2005:104) Sverige och tsunamin – granskning och förslag. Riksdagens konstitutionsutskott har därefter granskat regeringens krisberedskap och krishantering i samband med katastrofen. Utskottets granskning redovisas i utskottets betänkande 2005/06:KU8.

Under Katastrofkommissionens utredning ägde den 3 mars 2005 en utfrågning rum med statssekreteraren i Statsrådsberedningen AA. Utfrågningen behandlade AA:s åtgärder i anslutning till katastrofen under dagarna 26–28 december 2004.

Inför kommissionen hölls den 16 maj 2005 en utfrågning med kabinettssekreteraren i Utrikesdepartementet BB avseende dennes åtgärder i anslutning till katastrofen.

I kommissionens rapport (s. 146) antecknades bl.a. följande.

AA åkte in till arbetsplatsen vid 10-tiden och har uppgivit att han strax därefter fick kontakt med BB på mobiltelefon. Enligt AA:s uppgifter svarade BB då att den konsulära jouden arbetade och att läget var under kontroll. För AA var detta ett viktigt besked, eftersom det innebar att det fanns ett departement som var huvudansvarigt för handläggningen och därmed för samordningen av Regeringskansliets insatser. BB har å sin sida uppgivit att han över huvud taget inte hade någon kontakt med AA under hela söndagen och hävdar att detta styrks av utskrift från mobiloperatören. Här står alltså uppgift mot uppgift.

Kommissionen har därefter i sin utvärdering under rubriken ”Operativ ledning inom Regeringskansliet” uttalat bl.a. följande (s. 193).

Statssekreterare AA uppgav vid kommissionens utfrågning att hans högsta prioritet under söndagen den 26 var att fastställa just att det fanns ett departement som hade det sammanhållande ansvaret, och att han omedelbart kunde konstatera att UD hade denna ledande roll. Det anmärkningsvärda faktum att AA och BB vid kommissionens utfrågningar inte har kunnat enas om huruvida de faktiskt hade

kontakt eller inte under annandagen kan ses som ett tecken på att den tilltänkta mekanismen för att hantera större kriser inte håller måttet.

AA har vid utfrågning inför konstitutionsutskottet den 9 februari 2006 förklarat att han senare fått klart för sig att BB hade en annan minnesbild av samtal mellan AA och BB den 26 december 2004.

Med hänvisning bl.a. till att AA och BB lämnat sinsemellan motstridiga uppgifter till kommissionen begärde riksdagsmannen CC i en skrivelse till riksåklagaren den 5 december 2005 att riksåklagaren skulle pröva om ledande tjänstemän inom Regeringskansliet kunde ha brustit i sin myndighetsutövning. Chefsåklagaren vid Riksenheten för polismål i Malmö, DD, beslutade den 16 december 2005 att inte inleda förundersökning. Enligt beslutet gav anmälningssuppgifterna inte anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal hade förövats.

Efter Katastrofkommissionens rapport ingavs till JO ett flertal anmälningar mot AA rörande dennes uppgifter inför kommissionen.

Jag beslutade den 8 mars 2006 att ta upp saken till utredning i ett initiativärende. Anmälningssärendena avskrevs den 9 mars 2006.

Utredningsåtgärder

Jag har tagit del av Katastrofkommissionens anteckningar från utfrågningarna av AA, BB och statssekreteraren i Förvarsdepartementet EE. Vidare har jag inhämtat muntliga upplysningar från AA (den 28 april och den 15 juni 2006), från BB (den 24 maj 2006) och från hovrättspresidenten FF (den 15 maj 2006). Upplysningarna har tagits upp på band. Jag har telefonledes inhämtat uppgifter från EE och från dåvarande förvaltningschefen i Regeringskansliet GG. Jag har vidare den 1 juni 2006 besökt Regeringskansliet för information om inpasseringssystemet. Säkerhetschefen HH, chefsjuristen JJ och ingenjören KK redovisade då översiktligt säkerhetsrutinerna för inpassering. Jag har också tagit del av kopior av e-postmeddelanden som utväxlats mellan BB och AA den 13, 15 och 18 juni 2005.

Akten har tillförts utdrag ur SVT:s nyhetssändningar den 9 och den 12 december 2005.

Utredningens resultat

Från utredningen här lämnas i det följande en redogörelse för de huvudsakliga omständigheter som bedömts ha betydelse för den fråga som omfattas av min prövning.

AA, BB och FF har lämnat i huvudsak följande upplysningar vid sammanträffande med mig.

AA: Han var såsom statssekreterare inte direkt inblandad vid tillsättandet av Katastrofkommissionen eller utseendet av ledamöter i kommissionen. Han deltog däremot i diskussionerna med de övriga partierna i riksdagen om kommissionens mandat. Kommissionen tillsattes den 13 januari 2005. Han hade då inte någon

möjlighet att förbereda sig inför ett eventuellt förhör i kommissionen med honom. Han kallades till kommissionen några dagar före förhöret den 3 mars 2005. Han försökte då gå igenom vad som hade skett i samband med katastrofen. Han hade dock inte haft några möjligheter att under händelseförloppet föra några anteckningar. Den 26 december 2004 var han på Rosenbad under ett tillfälle på förmiddagen fram till någon gång mitt på dagen och sedan ytterligare en gång på eftermiddagen. Den redovisning av tre telefonsamtal med BB som han redogjorde för inför kommissionen var hans minnesbild då han hördes i början av mars. Han kan nu inte minnas från vilken telefon han sökte BB men det måste rimligen ha varit innan han kom till Rosenbad. När han vid det första tillfället inte hade fått kontakt med BB sökte han inte någon annan på Utrikesdepartementet. Han hade från sitt arbetsrum olika möjligheter att ringa, antingen från sin mobiltelefon eller från någon av de telefoner som han annars hade tillgång till. Han kan emellertid inte komma ihåg mera precist än vad han redogjort för inför kommissionen. Det är fortfarande hans minnesbild att det samtal, vid vilket BB lämnat specifika uppgifter om arbetet på Utrikesdepartementet har ägt rum. Han hade efter det att det hade kommit fram att han och BB lämnat olika uppgifter den uppfattningen att oklarheten kring samtalen inte hade någon stor betydelse eftersom de inte påverkade förloppet när det gällde Regeringskansliets hantering av krisen. Han förde inte några egentliga anteckningar över sina åtgärder den 26 december. Han gjorde på sin höjd några handskrivna "klotteranteckningar". Dessa anteckningar har han emellertid inte kvar. – Vid ett sammanträffande på AA:s tjänsterum den 10 augusti 2005 efterfrågade FF hans kommentar till de olika uppgifter om telefonsamtal som AA och BB hade lämnat. AA lovade att "titta på det" men han kom aldrig att återkomma i saken till FF. Han minns inte att FF i samband med kommissionens utfrågning av statsministern LL påminde om kommentaren. Rättschefen i Statsrådsberedningen framförde i oktober 2005 till honom att FF hade påmint om kommentaren. Han lämnade emellertid inte någon sådan kommentar. Han kunde inte se att oklarheten kring samtalen hade någon operativ betydelse för regeringens och regeringskansliets agerande under katastrofen. Han har fortfarande den uppfattningen.

BB: Utrikesdepartementet har lämnat en ganska utförlig redogörelse till kommissionen. Underlaget härför levererades den 15 februari 2005 och inför den redogörelsen hade BB gått igenom vad han gjort under det första dygnet och vilka kontakter han hade haft. Han var angelägen att i ett tidigt skede säkerställa att han mindes rätt när det gällde vilka kontakter han hade haft under det första dygnet. I inlagorna till kommissionen den 15 februari finns noggrant redovisade de telefonsamtal han hade haft den 26 december 2004. Han hade också genom ett besök hos Telia kontrollerat om de samtal som han kom ihåg att han ringt och tagit emot stämde och det gjorde de.

Den 26 december 2004 befann han sig i sin bostad i Nacka med undantag av ett par timmar på kvällen då han var inne i stan. Han var nåbar på sin tjänstemobiltelefon och på sin vanliga bostadstelefon. Han kan inte erinra sig att han under den 26

december 2004 hade något samtal med AA. Om han skulle ha lämnat de uppgifter som AA berättat om så borde han ha byggt dessa på en redovisning från någon som hade inblick i förhållandena. Han hade inte haft någon kontakt med departementet vid den tidpunkten. Först sent på eftermiddagen hade han kontakt med chefen för den konsulära enheten, MM. BB och AA hade den 12 december 2005 ett samtal i AA:s tjänsterum i Rosenbad. Innan dess hade de haft en telefonkontakt den 6 december 2005. BB vidhåller vad han sagt inför kommissionen att såvitt han minns, så hade han ingen telefonkontakt med AA. Han vill inte spekulera i varifrån AA kan ha fått uppgifterna om att den konsulära juren arbetade för fullt och att det gjorts bedömningen att arbetet gick bra och att läget var under kontroll. Vissa detaljer som han skulle ha omnämnt är han inte alls säker på att han var varse vid den här tidpunkten på dagen. Det dröjde en god bit in på eftermiddagen innan han hade någon egen kontakt med någon medarbetare på Utrikesdepartementet.

När kommissionen, efter intervjun med honom, skickade utskriften av vad han sagt skickade kommissionen med några kompletterande frågor. Kommissionen gav honom sin utskrift av samtalet med AA och skickade med ett utdrag ur en promemoria, som hade författats på konstitutionsutskottets kansli. Kommissionen bad honom kommentera innehållet i dessa två dokument. När BB såg vad AA skulle ha sagt till kommissionen skrev han ett utkast till svar, som gick ut på att han inte kände igen någonting av det som redovisades. Han skickade sedan ett e-postmeddelande till AA, i vilket han berättade hur han tänkte svara, och bad om hans eventuella synpunkter. Han frågade också om AA eventuellt redan själv hade korrigerat sin version. Han fick e-postsvar, som gick ut på att AA hade en notering om att BB hade uppgett att läget var under kontroll, men att uppgiften inte behövde komma från något samtal med BB. Vid sitt telefonsamtal med AA den 6 december 2005 tog han upp att de måste klara ut den här frågan om att uppgift stod mot uppgift, som kommissionen hade skrivit i sin rapport. Vid samtalet den 12 december 2005 berättade AA att han samma dag skulle ge en tv-intervju, där han skulle säga att han inte hade någon anledning att betvivla BB:s minnesbild. BB hade vid 11-tiden den 26 december 2004 samtal med statssekreteraren EE. Det var ett kort samtal. Som han minns det ville EE säkerställa att Utrikesdepartementet var införstått med att Räddningsverket stod till förfogande. Om AA hade ringt honom tidigt på morgonen den 26 december 2004 hade han normalt kunnat ta emot det samtalet. Om AA hade ringt senare under dagen och ställt samma fråga om huruvida Utrikesdepartementet hade läget under kontroll hade han troligen inte kunnat säga att så var fallet. Den första kontakten mellan honom och AA efter katastrofen bör ha varit på måndag morgon den 27 december. Som han minns det ringde AA och frågade om Utrikesdepartementet behövde hjälp i något avseende. BB svarade att det fanns ett betydande problem när det gällde telefonväxeln.

FF: Inför sommaren 2005 var det uppenbart att AA och BB hade lämnat olika uppgifter till kommissionen, och BB hade uppmärksammats på, att de båda utsagorna inte gick ihop. Han hade då uppfattningen att de båda skulle tala om detta och att det skulle komma ytterligare en redogörelse till kommissionen

spontant från endera eller båda. När i början av augusti 2005 någon sådan inte hade kommit tog han kontakt med AA och besökte honom den 10 augusti 2005 i Rosenbad. Han lämnade då till AA ett papper med två avsnitt, det ena med rubriken "Kontakten med AA" och det andra med rubriken "Kommissionens anteckningar från utfrågningen med AA". De två styckena hade han satt upp på ett papper, kopierat upp på ett litet papper och lämnat över till AA. Papperet överlämnades till AA för den kommentar som det kunde ge anledning till. Han förmodade att AA skulle återkomma med någon form av besked. Nästa gång han mötte AA var den 24 augusti 2005 då kommissionen hade en utfrågning av statsministern i Rosenbad. När utfrågningen var avslutad och kommissionens ledamöter och sekretariat lämnade rummet växlade FF och AA några ord. FF nämnde då att kommissionen väntade på AA:s eventuella kommentar, som man ännu inte hade fått. AA noterade detta önskemål. I början av oktober 2005 ringde FF till rättschefen i Statsrådsberedningen NN och nämnde att kommissionen inte fått den kommentar från AA som man bett om.

BB har till JO ingett utskrift av tre e-postmeddelanden mellan AA och honom.

I ett meddelande från BB den 13 juni 2005 sägs följande.

Katastrofkommissionen har bett mig kommentera dels en del av det "protokoll" som man skrivit ut efter utfrågningen av Dig den 3 mars (som handlar om telefonsamtal mellan Dig och mig under annandagen), dels ett par uppgifter i den "logg" baserad mestadels på mediauppgifter som KU:s kansli skickat till RK.

Jag har skrivit ett utkast till svar på dessa punkter som återges nedan. Jag vore tacksam för Dina ev synpunkter på detta innan jag skickar iväg svaren. Om Du själv korrigerat kommissionens anteckningar i denna del kunde jag kanske också upplysa om det?

I ett svarsmeddelande från AA skickat den 15 juni 2005 sägs följande.

Jag har gått igenom mina anteckningar från annandagen, som – det skall ärligen sägas – är mycket rudimentära. Jag har två korta meningar noterade att "HD bedömer läget under kontroll. Jämtin redo kommentera" som inte är tidsatta men som finns mellan anteckningar om ett samtal med EE vid 11-tiden och ett med LL kl 14. Dessa behöver inte komma från ett samtal med Dig, och om Du inte har något minne av att vi talades vid under dagen så stämmer det säkert. Jag kom in till Rosenbad vid 10-tiden och satt sedan här ett par timmar. Jag ringde ett antal samtal och skall villigt erkänna att jag tror att jag sökte Dig. Eftersom jag använde min vanliga anknytningstelefon så kan jag inte titta på någon samtalslogg.

I svaret till KU den 2 juni har vi ju meddelat att KU:s referat om att vi talades vid på morgonen kl 07.00 är felaktigt. Jag vet inte vad som står i kommissionens slutliga uppteckning av samtalet med mig. Trots flera frågor har jag inte fått se den slutliga versionen. Den prel. versionen hade jag massor med synpunkter på.

I ytterligare ett meddelande den 18 juni 2005 skrev BB.

Det kan vara bra för Dig att veta att jag kollat detta igen med Telia, och där på nytt fått bekräftat att jag inte haft något samtal med Dig (vare sig via Din mobil eller via RK:s växel) via min mobiltelefon under annandagen. Jag kommer att lägga detta till min redogörelse till katastrofkommissionen.

Jag vet inte vilken version av katastrofkommissionens utfrågning med Dig som delgavs mig. Jag skickar över en kopia, så att Du får se vad de sände till mig.

Enligt uppgift i konstitutionsutskottets betänkande (del 3 s. 21) redovisade dåvarande förvaltningschefen i Regeringskansliet GG läget för AA den 26 december 2004. GG har för JO uppgett att redovisningen ägde rum cirka kl. 14.00 per telefon. Därefter hade GG flera kontakter med AA per telefon och e-post. AA nämnde vid dessa kontakter inte någonting om några samtal med BB.

Vid JO:s samtal med statssekreteraren i Förvarsdepartementet EE med anledning av de uppgifter som AA lämnat till konstitutionsutskottet om ett samtal mellan honom och EE (betänkandet del 3 s. 142) framkom följande.

Så som EE minns det var det han som ringde upp AA strax efter kl. 11.00 för att rapportera om ett samtal från Räddningsverket. EE vill dock inte utesluta att han kan ha skickat ett sms-meddelande och att AA med anledning därav ringde upp honom. – Samtalet rörde uteslutande uppgifterna från Räddningsverket. AA lämnade ett tydligt besked att det var Utrikesdepartementet och BB som hade det sammanhållande ansvaret. AA nämnde inte att han hade haft kontakt med BB.

Bedömning

Till en början antecknas att enligt 20 kap. 1 § brottsbalken skall den som uppsåtligt eller av oaktsamhet vid myndighetsutövning genom handling eller underlåtenhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften dömas för tjänstefel. De nu aktuella uppgifterna har inte lämnats eller hanterats vid myndighetsutövning. Vad som har förekommit kan därför inte under några förhållanden föranleda straffansvar.

JO:s tillsyn omfattar inte regeringen eller enskilda statsråd (se 2 § lagen [1986:765] med instruktion för Riksdagens ombudsmän).

Den form av utredning och utvärdering efter en särskild inträffad händelse som tillsättandet av en särskild kommission innebär har tillämpats vid ett stort antal tillfällen under senare år. En sådan kommission, oftast kallad Medborgarkommission, har granskande uppgifter, vari det bl.a. ligger en ansvarsdiskussion. Granskningen inrymmer däremot inte som sådan något ansvarsutkrävande. Se vidare Katastrofkommissionens betänkande s. 64 f. Rättsliga frågor i samband med kommissionsarbete har bl.a. behandlats av FF i Festskrift till Fredrik Sterzel, ”Kommissioner och andra undersökande utredningar”. Där har diskuterats kommissionernas befogenheter vid materialinsamlandet, såsom utfrågningar av olika upplysningspersoner. I något sammanhang (Säkerhetstjänstkommissionen, SOU 2002:87) har införts en möjlighet att avkräva upplysningspersonerna en sanningsförsäkran som gett dem en straffsanktionerad sanningsplikt. Också andra problem kring kommissionernas verksamhet i förhållande till sekretessreglerna och till samhällets ordinarie tillsyns- och kontrollorgan har diskuterats. Beträffande Katastrofkommissionen infördes viss särreglering när det gällde sekretess hos kommissionen för inhämtade upplysningar. Någon regel som tog sikte på en sanningsplikt för upplysningspersoner infördes inte.

Grunderna för kommissioners inhämtande av uppgifter från myndigheter och tjänstemän kan sammanfattningsvis med Katastrofkommissionens egna ord (s. 43) beskrivas på följande sätt.

Tidigare fanns i 6 § kommittéförordningen en uttrycklig skyldighet för statliga myndigheter att lämna upplysningar och avge yttranden när en kommitté begärde det. Denna skyldighet ansågs omfatta både muntliga och skriftliga uppgifter. Även om bestämmelsen särskilt tog sikte på själva myndigheten ansågs den omfatta också enskilda befattningshavare hos myndigheten. I den nu gällande kommittéförordningen finns ingen motsvarande bestämmelse. Härav kan dock inte den slutsatsen dras att statliga myndigheter under regeringen och dess befattningshavare numera inte är skyldiga att lämna upplysningar på begäran av en kommitté. Enligt 6 § förvaltningslagen skall myndigheter samverka på så sätt att varje myndighet skall lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten. I 15 kap. 5 § sekretesslagen föreskrivs vidare att en myndighet på begäran av en annan myndighet skall lämna uppgift som den förfogar över i den mån hinder inte möter på grund av bestämmelse om sekretess eller av hänsyn till arbetets behöriga gång. Det torde stå alldeles klart att de statliga myndigheter som en kommitté enligt direktiv av regeringen är satt att granska är skyldiga att medverka genom att lämna upplysningar med mera. Även befattningshavare – åtminstone på viss nivå – hos en sådan myndighet torde vara skyldiga att medverka och med myndighetens medgivande lämna upplysningar om verksamheten och handläggningsåtgärder med mera.

Det kan i sammanhanget anmärkas att det av regeringsformens bestämmelser om skyldigheten att tillhandagå justitieombudsmännen med upplysningar och yttranden anses ligga en sanningsplikt, som visserligen inte är direkt straffsanktionerad men som kan föranleda disciplinärt ingripande (se 12 kap. 6 § regeringsformen).

Vad som enligt det nyss sagda har framkommit rörande oklarheter i AA:s upplysningar inför kommissionen väcker frågan vad som rimligen kan krävas av en offentligt anställd person som lämnar upplysningar av detta slag. Bör denne förbereda sig på något visst sätt exempelvis genom en särskild kontroll av riktigheten av de upplysningar han lämnar, äger han förtiga eller utesluta vissa upplysningar? Svaret synes delvis självklart. Skall ett kommissionsarbete ha någon mening bör kommissionen naturligtvis i all möjlig utsträckning få riktiga upplysningar från dem som frågas ut. Det är också naturligt att i detta avseende ställa särskilda krav på offentligt anställda tjänstemän. Det är mot denna bakgrund jag funnit mig böra ta upp saken till utredning.

Det kan också framhållas att när en särskild kommission tillsätts för att granska myndigheters arbete under ett visst skeende kan det – som i förevarande fall – finnas anledning för JO att avstå från att granska samma händelseförlopp. För att granskningen på medborgarnas uppdrag i en sådan situation inte skall vara mindre effektiv och klargörande än när den sker genom JO:s försorg är det av yttersta vikt att befattningshavare som lämnar uppgifter till en särskild kommission gör det sanningsenligt och så fullständigt som möjligt.

Min utredning har som framgått tagit sikte på anledningen till de olika uppgifter AA och BB lämnat rörande telefonsamtal dem emellan den 26 december 2004.

Samtalen skulle enligt AA ha rört frågan om situationen på Utrikesdepartementet, som enligt vad som synes vara ostridigt var det departement som i första hand hade ansvaret för de åtgärder som från statsledningens sida skulle vidtas med anledning av flodvågskatastrofen. BB har bestämt förnekat att han talat med AA vid de tillfällen denne har uppgett och han har som stöd härför uppgett att han hos vederbörande telefonoperatör fått information att det på det telefonabonnemang han använde inte hade förekommit några samtal med AA. Härtill kommer BB:s uppgifter att han över huvud taget inte förfogade över den information som han enligt AA skulle ha lämnat vid den första telefonkontakten. Anmärkningsvärda är också AA:s olika uttalanden och uppgifter efter det att hans och BB:s olika uppgifter uppmärksammats. I e-postmeddelande till BB har AA vidgått att han kan ha misstagit sig. Liknande uppgifter har han lämnat till massmedierna efter publiceringen av Katastrofkommissionens betänkande. Han har inte heller under förhöret inför konstitutionsutskottet antytt annat än att han kan ha misstagit sig rörande samtalen. Vid mina förhör med honom har han emellertid förklarat sig inte ha någon annan minnesbild än den han redogjorde för inför kommissionen.

Det har i massmedierna och i debatten satts i fråga huruvida AA över huvud taget har befunnit sig på Rosenbad den 26 december 2004.

I en promemoria upprättad den 6 februari 2006 hos Statsrådsberedningen med anledning av att konstitutionsutskottet hade begärt ytterligare underlag från Regeringskansliet uttalas följande.

Enligt jourlistan var ett antal tjänstemän antecknade i Statsrådsberedningens jourorganisation den 26 december 2004. Utskottet begär en redogörelse för vilka av dessa som under den dagen fanns på plats i Regeringskansliet. Försåvitt det framgår av inpasseringsdata e.d. önskar utskottet uppgift om exakta inpasseringstider.

Som framgår av Katastrofkommissionens material och av Regeringskansliets tidigare yttrande till konstitutionsutskottet befann sig statssekreteraren AA tidvis i Rosenbad den 26 december 2004, vilket är i enlighet med hur statssekreteraren normalt arbetar under helger.

Andra i jourorganisationen befann sig inte i Regeringskansliets lokaler den 26 december 2004. Den som ingår i jourorganisationen i Statsrådsberedningen skall om behov uppstår kunna inställa sig i Regeringskansliet med kort varsel.

Det finns inga uppgifter om exakta inpasseringstider att redovisa. En av säkerhetsorganisationen känd person kan passera in och ut i Regeringskansliets lokaler utan att det dokumenteras.

AA har inför konstitutionsutskottet vidhållit att han besökte Statsrådsberedningen på annandagen och uppgett att han där träffade vakterna, som släppte in honom (betänkandet del 3, s. 136).

Jag har vid besök på Rosenbad informerat mig om gällande inpasseringsrutiner och har därvid kunnat konstatera att Regeringskansliets databaserade dokumentation över de inpasseringar som sker med användande av terminalerna för inpasseringskort inte innehåller någon uppgift om att AA med användande av sådant kort skulle ha besökt Rosenbad den 26 december 2004. Samtidigt har det dock bekräftats att inpassering kunnat ske genom hänvändelse till dem som sköter

bevakningen av Regeringskansliets byggnader och att en för säkerhetsorganisationen känd person sålunda kan passera in och ut samt röra sig inom lokalerna utan att det dokumenteras. Jag har för utrönandet av orsaken till de olika uppgifterna om telefonsamtal inte funnit anledning att driva utredningen vidare i den delen.

Det är enligt min mening ytterst otillfredsställande att utredningen inte kunnat ge någon förklaring till de uppgifter som AA har lämnat om telefonsamtalen med BB. Inga andra omständigheter än AA:s egna uppgifter talar för att samtalen har ägt rum.

AA har gjort gällande att frågan om samtalen verkligen ringts skulle sakna ”operativ betydelse” för regeringens och Regeringskansliets handlande under katastrofen. Det är en svårförståelig ståndpunkt. Han skulle vid det första samtalet med BB under annandagen ha fått besked om att den konsulära jouden vid Utrikesdepartementet arbetade och att läget var under kontroll och av denna information kunnat dra slutsatsen att Utrikesdepartementet hade axlat det sammanhållande ansvaret. Dessa uppgifter måste ha bildat underlag för den information han därefter lämnade vid samtal med statsministern. Jag kan inte förstå annat än att vilken information som lämnas till regeringschefen om Regeringskansliets förmåga att agera i ett inledande skede av en krissituation måste vara av stor betydelse för vilka åtgärder som denne och regeringen finner nödvändiga att vidta.

Det är mot den bakgrunden, liksom med hänsyn till den intensiva debatt som tämligen omgående startade om såväl regeringsledamöters som andra personers agerande under katastrofens första dygn, förvånande att AA under utfrågningen inför kommissionen nöjde sig med att redovisa sin ”minnesbild” av samtal med kabinettssekreteraren under annandagen och avstod från att förbereda sig på ett sådant sätt att han kunnat verifiera de uppgifter han lämnade. Det borde ha varit möjligt för honom att lämna klarare besked, inte minst med tanke på att utfrågningen ägde rum endast drygt två månader efter det att katastrofen inträffat.

Det är vidare synnerligen anmärkningsvärt att AA trots upprepade påstötningar, bl.a. genom personligt besök av FF, underlätit att till kommissionen kommentera de divergerande uppgifterna rörande telefonsamtalen. Han måste då, om inte förr, ha fått klart för sig att kommissionen för sin del ansåg uppgifterna vara av vikt för dess arbete. Även om AA hade en annan uppfattning om uppgifternas betydelse var han självfallet skyldig att lämna de besked som kommissionen efterfrågade.

Jag tvingas konstatera att de förklaringar som AA lämnat rörande telefonsamtalen inte är övertygande, särskilt mot bakgrund av hans nyss nämnda uppenbara ovilja eller oförmåga att bidra till ett klarläggande.

Jag kan visserligen inte med stöd av utredningen göra gällande att AA uppsåtligen inför kommissionen eller mig har lämnat felaktiga upplysningar. AA förtjänar emellertid likväl kritik för bristande noggrannhet under kommissionens utfrågning

samt, framför allt, för sin underlåtenhet att lämna de ytterligare besked som kommissionens ordförande därefter begärde och för att han därigenom försvårat den granskning som Katastrofkommissionen hade till uppgift att genomföra.

Med dessa uttalanden avslutar jag ärendet.